

Základní škola, Uherské Hradiště, Za Alejí 1072

Školní program proti šikanování

školní rok 2024/2025

Školní metodik prevence: Mgr. Michal Vrobel, Mgr. Kristýna Horáková

Školní psycholog: Mgr. Veronika Frolíková

Výchovný poradce: Mgr. Dana Šimíková

Odpovědná osoba: Mgr. Vratislav Brokl (ředitel)

*Program proti šikanování je otevřený a v průběhu školního roku bude i nadále ověřován,
doplňován a upravován.*

ÚVOD

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí, která ohrožuje základní výchovné a vzdělávací cíle školy. Šikana se v zárodečné fázi vyskytuje v každé škole, a proto je nutné věnovat tomuto jevu zvláštní pozornost. Při šikaně jde vždy o projev patologických mezilidských vztahů. Tento Program proti šikanování ve škole slouží k vytvoření bezpečného, respektujícího a pomoc a spolupráci poskytujícího prostředí ve škole. Zaměřuje se především na prevenci šikany a nabízí postupy řešení šikanování. Je určen všem pedagogickým pracovníkům školy, dále pak nepedagogickým pracovníkům, rodičům a žákům školy. Tento program je nedílnou součástí Minimálního preventivního programu školy a vychází i z primární prevence sociálně patologických jevů.

Základní metodické pokyny MŠMT

Metodického pokynu MŠMT ČR k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízení č.j. MSMT-21149/2016

Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, Č.j. 20 006/2007-51

1. CÍLE PROGRAMU PROTI ŠIKANOVÁNÍ

1.1 Krátkodobé cíle

- primární prevence – předcházení konkrétního problému - poskytovat žákům dostatečné množství informací týkající se šikany s ohledem na jejich věk a sociální vyspělost
- definovat šikanu, vymezit rozdíl mezi škádlením a šikanováním
- zmapovat úroveň vědomostí o šikaně mezi žáky i učiteli
- diagnostikovat výskyt šikany na škole formou dotazníkového šetření
- složení užšího realizačního týmu – třídní učitel, školní metodik prevence, školní psycholog, výchovný poradce, vedení školy, popřípadě pracovník IT
- vtipovat riziková místa a sledovat je

1.2 Dlouhodobé cíle

- těžiště primární prevence v třídnických hodinách (dále jen TH) – práce se skupinovou dynamikou třídy
- vytváření bezpečného klimatu školy
- vzájemná komunikace a informovanost napříč pedagogickým sborem – při poradách předávat informace o nezdravém chování žáků, průběžně informovat třídního učitele o nevhodném chování vůči jednotlivým žákům
- vytváření atmosféry důvěry mezi žáky a učiteli, mezi učiteli navzájem a mezi žáky navzájem
- systematické vzdělání pedagogů v oblasti specifické primární prevence a sekundární prevence pro zárodečné a počáteční stádia šikanování
- zahrnovat témata šikana do jednotlivých předmětů, zejména pak do předmětů, které mají významný vztah k prevenci sociálně patologických jevů (občanská výchova, rodinná výchova, tělesná výchova, informatika – pojem kyberšikana)

2. PRAVIDLA A ODPOVĚDNOST PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ

2.1 Pravidla pro všechny pedagogické pracovníky

- dodržovat stanovené dozory, zvláště pak v rizikových místech
- včas upozornit třídního učitele (dále jen TU), vedení školy, pracovníky školního poradenského pracoviště (dále jen ŠPP) na podezření z ubližování některému žákovi
- seznámit se a řídit se preventivním programem šikanování (celoškolní přístup k řešení šikanování)
- vzdělávat se v problematice šikany
- TU seznámí začátkem školního roku děti přijatelnou formou vzhledem k věku se školním řádem a programem proti šikanování
- na prvních třídních schůzkách s rodiči probere školní řád (včetně pravidel omlouvání), na další třídní schůzce seznámí rodiče se Školním minimálním programem proti šikanování, zároveň seznámí rodiče se Školním minimálním preventivním programem (dále jen MPP)

2.2 Odpovědnost školy pedagogických pracovníků

Škola v souladu s ustanovením § 29 zákona č. 5651/2004 Sb., školského zákona, je povinná zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů)

Z hlediska trestního zákona může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění vydírání (§ 235), omezování osobní svobody (§ 213), útisku (§ 237), ublížení na zdraví (§ 221-224), loupeže (§ 234), násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (zvláště § 197a), poškozování cizí věci (§ 257), znásilnění (§ 241), kuplířství (§ 204) apod.

Pedagogický pracovník je odpovědný podle zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů. Bude-li znám případ šikanování a pedagogický pracovník nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, vystavuje se riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu (§168, 167 trestního zákona).

3. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

3.1 Definice pojmu šikana

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit.

3.2 Základní formy šikany

3.2.1 Verbální šikana

- psychická šikana, součástí je i kyberšikana (útoky pomocí sms, e-mailů, sociální sítě) – zahrnuje slovní útoky v podobě nadávek, pomluvy, ponižování, vyhrožování

3.2.2 Fyzická šikana

- fyzické útoky v podobě bití, ničení a poškozování věcí oběti, vydírání, krádeže, sexuální obtěžování až zneužívání

Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako nápadné přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků.

3.3 Znaky šikany

Znaky šikany nám slouží jako ukazatele, podle kterých můžeme rozhodnout o pozorovaném chování, zda se jedná o šikanování či ne. Pokud jde o šikanu, pak v jednání můžeme pozorovat záměr, opakování, nepoměr sil, bezmoc, zneužití moci a snižování lidské důstojnosti.

Škádlení nebo šikana?

Škádlení	Šikana
Člověk se může bránit a může škádlení opětovat.	Pokud by se člověk bránil nebo ubližování oplatil, násilí se proti němu obvykle zastavuje.
Člověk se baví nebo prožívá lehké naštvání.	Oběť prožívá strach, ponížení. Může prožívat i naštvání, nicméně pocity bezmoci, strachu, studu a ponížení převažují.
Když dáme jasně najevo, že je nám to nepříjemné, škádlení přestane.	Když dá oběť najevo, že je jí to nepříjemné, útočníci klidně pokračují dál.
Cílem škádlení je zábava pro všechny, i pro toho, kdo je škádlen.	Šikana je samoučelná, jejím jediným cílem je zdeptat a zotročit oběť.

3.4 Varovné signály šikany

3.4.1 Varovné signály šikany – nepřímé

(jednotlivě mohou mít i jiné příčiny, ale je vhodné zvýšit pozornost)

- Dítě je stranou od ostatních (např. o přestávkách), zdá se, že nemá kamarády.
- Přestávky tráví v bezpečné blízkosti učitelů.
- Dítě je zaražené, posmutnělé až depresivní, nemluví (stává se uzavřeným).
- Dítě působí smutně, nešťastně, stísněně, má blízko k pláči.
- Dítě má poruchy spánku, zdají se mu hrůzostrašné sny.
- Dojde k výraznému zhoršení prospěchu, je nesoustředěné, bez zájmu.
- Začne vyhledávat důvody pro absenci ve škole - časté omluvenky z důvodu nevolnosti, pobolívání hlavy, břicha apod.
- Do školy nebo ze školy chodí oklikami.
- Má často potrhané oblečení, poškozené školní pomůcky nebo pomůcky chybí.
- Často mu nevychází kapesné, ztrácí ho, chybí mu peníze.
- Dítě o přestávkách nesvačí, i když dostává z domu svačiny a obědy má zajištěné.
- Má často různá zranění - odřeniny, modřiny, lehký otřes mozku, naraženou kost nebo zlomeninu, popáleniny na ruce apod. – a nedokáže to uspokojivě vysvětlit.
- Při týmových sportech bývá volen mezi posledními.
- Má-li mluvit před třídou je nejistý a ustrašený.
- Vyhrožuje sebevraždou, nebo se o ni dokonce pokusí.

3.4.2 Varovné signály šikany – přímé

(neprodleně začít řešit)

- soustavné posměšné poznámky
- nadávky
- hrubé žerty
- hanlivá přezdívka – rozhodující podmínkou je, do jaké míry je žák tímto zranitelný, těžko to snáší a trpí tím
- kritika žáka
- výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávisným nebo pohrdavým tónem
- jednostranné vyžadování věcných či peněžních darů pod pohrůzkou násilí nebo hrozbou odírání kamarádství
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje – např. jeden žák vystupuje vůči druhému v roli „sluhy“/“otroka“ (nosí mu věci, tašku, svačinu, maže za něj tabuli apod.)
- opakované rvačky se zřejmým nepoměrem sil nebo marnou snahou jednoho ze situace uniknout – honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.

3.4.3 Doporučení pro rodiče

3.4.3.1 Čeho si u svých dětí všímat

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávalo volný čas, s nímž by se telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach. Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě.
- Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčitě bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)

- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

3.4.3.2 Co dělat v případě podezření na šikanu

- pokud se dítě svěří, podpořit ho a slíbit mu pomoc
- zjistit co nejvíce informací
- informovat školu o podezření na šikanování
- navštívit školu a při řešení problému s ní spolupracovat

3.5 Vývojová stádia šikany

Pět stadií onemocnění dle Michala Koláře :

Ostrakismus

V každé skupině se najdou lidé, kteří jsou nejméně uznávaní, nejméně oblíbení a právem se cítí nemilováni. Děje-li se tak ve školní třídě, jde většinou o mírné, převážně psychické formy násilí zaměřené na "neoblíbence". Ostatní takového žáka více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, intrikují proti němu, dělají na jeho účet "drobné" legrácky apod.

Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V náročných situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci instinktivně sloužit jako jeho ventil. Může to být před písemkou, po konfliktu s učitelem, ale také paradoxně v situacích, kdy o nic nejde - na horách, na brigádách. Pro zvládnutí nejistoty nebo "přežití" šedivého programu nutkavě vymýšlejí a většinou rychle přitvrzují "zábavu" na úkor nejzranitelnějšího spolužáka".

Vytvoření jádra

Toto stadium považuje Michal Kolář za klíčový moment, kdy se rozhoduje, zda se počáteční stadium šikany přehoupne do stadia pokročilého. „Jestliže se přitvrzeným manipulacím a mnohdy i počáteční fyzické agresi jednotlivců nepostaví pevná hráz, potom se často utvoří 'úderné jádro', skupinka agresorů, která systematicky, nikoliv náhodně, začne šikanovat nejvhodnější oběti."

Většina přijímá normy

V tomto stadiu pokročilé šikany jsou normy agresorů přijaty většinou a následkem toho dojde ve skupině k šokující proměně.

Totalita neboli dokonalá šikana

Žáci jsou rozděleni na "otrokáře" a "otroky", kdy agresori sebe sama označují za nadlidi, krále atd. a své oběti za podlidi, poddané atd. Otrokáři využívají na otrocích všechno, co je využitelné, od peněz po školní znalosti. Největším důkazem moci nad těmito otroky je to, že

jim otrokáři mohou způsobit bolest, znásilňovat je všemi způsoby, a oni nejsou schopni se bránit. Čas pracuje převážně pro nárůst a zdokonalování násilí. V malé skupině zcela vítězí zlo, nápadně podobné fašismu.

„Pro ty, kdo chtějí se šikanováním bojovat, mají stadia vnitřního vývoje mimořádnou důležitost. Je nutné vědět, že existuje zásadní rozdíl ve vyšetřování a v první pomoci u stadia počátečního (1. - 3.) a u pokročilého (4. a 5.). Podstatný je také fakt, že celková léčba skupiny, která je k zastavení epidemie klíčová, musí přísně rozlišovat jednotlivá stadia onemocnění,“ shrnuje Michal Kolář.

4. PREVENCE ŠIKANOVÁNÍ VE ŠKOLE

4.1 Prevence v třídnických hodinách

- třídnické hodiny probíhají 2x 45 min + 2 x cca 20 min (za měsíc)
- cíl TH – zaměřit se na kontakt s dětmi, podpora vztahů, budování dobrých vztahů, empatie, participace žáků na organizaci chodu vlastní třídy, posilovat komunikační a sociální dovednosti (ŽP, ekotým...), prevence soc. patologického chování
- v neúplných třídnických hodinách (cca.20min.) – organizační záležitosti, kontrola ŽK, absence, práce s portfoliem, chování za mimořádných okolností, prevence soc. patologického chování – návaznost na preventivní program školy
- STRUKTURA TH - 45min. – pracujeme především formou komunitních kruhů, učitelé jsou proškoleni
- Komunitní kruh – měl by se stát pravidelnou součástí TH (pokud budeme dělat KK jen při výjimečných příležitostech (např. když se něco stane), bude efekt spíše opačný. Výjimečnost použití KK by jen podtrhla výjimečnost situace a výsledkem by bylo spíše napjaté očekávání a obavy co bude... Zejména tehdy, pokud by KK vyzněl jako „soudní tribunál“)
- Pravidla KK - k dispozici ve sborovně (právo hovořit, právo zdržet se, vzájemný respekt a úcta, respektování soukromí.)

- **Struktura TH:**
- úvodní aktivita – aktivita na soustředění x odreagování
- hlavní náplň – aktivita na spolupráci, pravidla, řešení problémů, umožnit jim prožitek, dostatek prostoru
- reflexe aktivity – závěr, zakončení – co se ti líbilo x nelíbilo, jak se ti pracovalo, co sis uvědomil,...
- slovo učitele – na závěr čeho si učitel všiml
- /pozn. pokud někdo začne během her prožívat nějaké emoce, neřešit před třídou/
- aktivity na spolupráci ne na soutěživost, povzbudit žáky „dneska mi s vámi bylo fajn..“
- spolupráce s metodikem prevence - po domluvě s TU, informovat rodiče o náplni TH na úvodní třídní schůzce (všeobecné informace)
- pokud se vyskytne závažný problém, který souvisí s chodem třídy, školy volají odborníky zvenčí – psychologa, policii atd. Naším cílem je, aby se odborníkem stal především třídní učitel, kterého budou žáci vnímat jako důvěryhodnou osobu, na kterou se budou moci obrátit v případě obtíží. Každý třídní učitel je tím nejlepším znalcem vlastní třídy

- třídní učitel by měl být schopen ve své třídě budovat dobré vztahy, měl by mít přehled o neformálním dění ve třídě a zároveň by měl být schopen poskytnout svým žákům alespoň minimum informací o rizikových jevech jako je šikana, drogy, rasová nesnášenlivost atd.

4.2 Prevence ve výuce

- Témata šikany jsou v ŠVP zahrnuta v Osobnostní a sociální výchově (OSV) a Výchově demokratického občana (VDO).
 - Témata OSV: Sebepoznání a sebepojetí, poznávání lidí, mezilidské vztahy, komunikace
 - Témata VDO: Občanská společnost a škola
- Vytváříme bezpečné klima třídy.
- Volíme takové činnosti, kde může zažít úspěch každý.
- Žáky mezi sebou nesrovnáváme.
- Soutěžení používáme minimálně.
- Vedeme žáky ke spolupráci
- Učitelé i žáci dodržují **pravidla**, která jsou srozumitelná, jednoznačná a smysluplná.
- Na tvorbě pravidel se podílí i žáci.
- Na začátku školního roku vždy aktualizujeme dohodnutá **pravidla sborovny**.

4.3 Prevence ve školním životě mimo vyučování

Program proti šikanování nemůže obsahovat jen prevenci ve třídách, přirozenou součástí jsou činnosti v celé škole i mimo školu samotnou. V minulých letech proběhlo vytipování rizikových míst v budově školy a byly pozměněny dozory na chodbách.

Dále na školních akcích mimo budovu jsou vždy stanovována pravidla skupiny (adaptační pobyty, školy v přírodě, výcvikové kurzy, apod.).

Pohyb kyberprostoru je na žákovských počítačích omezen. Jsou zakázány sociální sítě.

4.4 Spolupráce s rodiči

Rodiče se mohou informovat o aktivitách školy (kde jsou uvedeny i preventivní programy):

- na webových stránkách školy
- v týdenních a čtrnáctidenních plány
- třídní schůzky (3x do roka)
- tripartitní schůzka (minimálně 1x do roka)
- konzultace rodičů s učiteli mimo třídní schůzky – osobně, mailem (na základě předběžné domluvy)
- určili jsme pravidla pro tripartitní schůzky: pokud je ve třídě nový třídní učitel a v 1., 5., 6. a 9. ročnících musí proběhnout tripartita v průběhu 1. pololetí – cílem je navázání osobního kontaktu s rodiči i žáky.

O problematice šikany, popř. narušených vztahů ve třídě, se mohou rodiče dozvědět :

- webové stránky školy – složka školní poradenské pracoviště

- konzultace s výchovným poradcem
- konzultace se školním psychologem
- konzultace s metodikem prevence
- konzultace s vedením školy

4.5 Spolupráce školního poradenského pracoviště

Poskytování poradenských služeb na školách je zapracováno do vyhlášky 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních a následně v její novele - vyhláška č. 116 ze dne 15. dubna 2011, kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb, o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. Řídí se však i řadou další zákonů a vyhlášek. Pracoviště poskytuje pomoc při zvládnutí a řešení výchovných, vztahových a výukových potíží.

Školní poradenské pracoviště tvoří výchovný poradce, metodik prevence, školní psycholog a dyslektické asistentky.

Obsahem poradenských služeb je činnost přispívající zejména k vytváření:

- vhodných podmínek pro zdravý tělesný, psychický a sociální vývoj žáků, pro rozvoj jejich osobnosti před zahájením vzdělávání a v průběhu vzdělávání
- naplňování vzdělávacích potřeb a rozvíjení schopností, dovedností a zájmů před zahájením a v průběhu vzdělávání
- prevence sociálně patologických jevů (šikana, agresivní chování, zneužívání návykových látek)
- vytváření vhodných podmínek, forem a způsobů integrace žáků se zdravotním postižením
- vhodné volbě vzdělávací cesty a pozdějšího profesního uplatnění
- rozvíjení pedagogicko-psychologických a speciálně pedagogických znalostí a profesních dovedností pedagogických pracovníků ve školách a školských zařízeních

Zaměření poradenských služeb

- poradenství žákům v oblasti učebních postupů, stylů a strategií, poradenství rodičům žáka ve výchově a vzdělávání
- poradenství při školní neúspěšnosti, postupy řešení neprospěchu a podpora žáků ve zlepšení, prevence neúspěchu
- poradenství při řešení a prevenci sociálně patologických jevů – rodině a žákovi, postupy řešení ve spolupráci výchovného poradce a pedagogických pracovníků
- poradenství v obtížných životních situacích žákům, rodičům v souvislosti s výchovou
- kariérové poradenství, volba školy
- poradenství pro žáky s podpůrnými opatřeními, pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, včetně žáků z odlišného kulturního prostředí a žáků se sociálním znevýhodněním
- poradenství ke vzdělávání mimořádně nadaných žáků

Kompetence:

Vedoucím školního poradenského pracoviště je výchovný poradce. Na škole jsou přesně

stanoveny kompetence jednotlivých pracovníků školního poradenského pracoviště (dále jen ŠPP).

4.6 Spolupráce se školami v okolí

- Násilí, které se děje mimo areál školy, nicméně má nějaký významný vztah ke škole, je také řešeno. Protože neexistuje ostrá hranice mezi školním a mimoškolním prostředím.
- V případě kyberšikany, která se týká žáků více škole v Uherském Hradišti, je domluvena vzájemná spolupráce mezi vedením a školními psychology škol.

5. KRIZOVÝ PLÁN A POSTUPY ŘEŠENÍ ŠIKANOVÁNÍ

Pilířem řešení problematiky šikanování jsou: jednotnost a důslednost celého učitelského sboru a znalost problematiky.

Na škole je vždy zvolen **tým pracovníků**, který se podílí na řešení celé situace (dále jen URT). Jsou **určeny prostory**, kde probíhají rozhovory v bezpečném prostředí pro všechny aktéry a jsou stanoveny postupy pro řešení daného stadia šikany (dále viz krizové scénáře).

5.1 Užší realizační tým (dále jen URT)

- pracovní minitým – podílí se na mapování vztahů, řešení zárodečných a počátečních šikan, navrhuje řešení pokročilých šikan
- členy URT mohou být – třídní učitel, metodik prevence, výchovný poradce, školní psycholog, IT pracovník, popř. vychovatelka z družiny
- vždy je členem zástupce vedení školy – ředitel nebo zástupce ředitele
- mechanismy svolávání URT – s informovatelem je sepsán prvozápis šikany. Ten kdo zapisuje, neprodleně informuje vedení školy o podezření na narušené vztahy. Vedení školy stanovuje členy URT podle dané problematiky a svolává schůzku.
- To co řekne URT je závazné a sborovna vystupuje jednotně a důsledně.

5.2 Krizové scénáře

5.1.1. Strategie při řešení počátečního šikana

Informace o narušených vztazích a šikanování ve třídě můžeme získat z různých zdrojů.

Zdroje informací:

- sdělení rodičů, žáků, kolegů
- vlastní pozorování
- oznámení vedení školy

- každý pedagogický pracovník musí postupovat koordinovaně, chránit zdroj informací a provést zápis s informátorem
- získané informace je třeba nahlásit vedení školy (a to mailem nebo přímo telefonicky)
- vedení školy pak stanoví Užší realizační tým (dále jen URT), který daný případ řeší

1. krok: Odhad závažnosti - provádí URT

- Velmi důležité je určit, zda daný problém vyřešíme v rámci školy sami (počáteční stádium), anebo jestli už problematika patří odborníkům (pokročilé stádium, neobvyklá forma šikanování - lynč).
- Pro odhad závažnosti používáme 4 kritéria:
 - **způsob chování** a vypovídání obětí a svědků – jsou otevření, ochotní pomoci
 - **závažnost a četnost** agresivních projevů
 - **čas** – jak dlouho šikanování trvá
 - **počet** agresorů a obětí.

2. krok: Rozhovor s informátory a obětí – členové URT dle domluvy

- rozhovor s informátory – rodič, kamarád, kolega, spolužák – kdokoliv, kdo na problém upozorní
- důležité je chránit zdroj a obsah informací
- vše zapisovat
- sestavujeme obraz situace
- **NIKDY NEKONFRONTUJTE OBĚŤ S AGROREEM**

3. krok: Nalezení vhodných svědků

4. krok: Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky

Konfrontace svědků je možná pouze při protichůdných informacích (max. 2) - OPATRNĚ!

5. Krok: Ochrana oběti

6. Krok: Rozhovor s agresory - případně konfrontace mezi nimi

- probíhá za účasti dvou členů týmu URT
- je-li nutná konfrontace mezi nimi – při rozporuplnosti informací, opět max. 2 agresori

7. Krok: Jednání výchovné komise – linie agresor

- Výchovná komise probíhá za účasti vedení školy, metodika prevence, výchovného poradce, třídního učitele a rodičů žáka. Je možné přizvat i odborníka z PPP nebo SVP či zástupce z OSPOD
- Zákonní zástupci jsou na jednání zváni písemnou formou a mezi jednotlivými jednáními je časová prodleva.
- U agresorů není řešením vyloučení žáka ze školy, protože po přechodu na jinou školu, může dál pokračovat v šikaně. Naším společným cílem je pomoci mu, změnit jeho chování.

8. Krok: Rozhovor se zákonnými zástupci obětí – provádí TU, ŠMP, VP, ŠP, vedení školy

9. Krok: Práce s celou třídou

Uzavření celé záležitosti provede přede všemi žáky ve třídě vedení školy za přítomnosti TU.

5.2.2. Strategie vyšetřování u pokročilého stadia šikany (3.-5. stadium)

Pro vyšetřování pokročilého stadia šikany použijeme pěti krokovou strategii uvedenou výše. Musíme však počítat, že vyšetřování pokročilých šikan vyžaduje psychologicky „tvrdší postupy“, protože organizovaný odpor proti rozkrytí bývá mimořádně silný.

5.1.3 Krizový scénář pro řešení situace, kdy škola potřebuje pomoc zvenku a je nezbytná pomoc se specializovanými institucemi a policií – tzv. lynč

- Při náhlém výbuchu násilí vůči oběti je nutno postupovat odlišně. Jednat rázně, okamžitě zajistit ochranu oběti a izolovat agresory (i vzájemně kvůli možnosti se domluvit)
 1. krok: překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti
 2. krok: domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a dalším postupu vyšetřování
 3. krok: zabránění domluvě mezi agresory na křivé výpovědi
 4. krok: pokračující pomoc a podpora oběti
 5. krok: nahlášení policii
 6. krok: vlastní vyšetřování
 7. krok: spolupráce se specializovanými institucemi

5.2 Ochranný režim

Ochranný režim je zajištěn a garantován školním řádem. Školní řád stanoví pravidla chování ve škole, zakazuje násilí žáků vůči spolužákům a stanoví způsob potrestání. Žáci jsou v dané oblasti poučeni třídními učitelkami. Pedagogičtí pracovníci provádějí účinný dozor.

5.3 Následná výchovná opatření

5.3.1 Výchovná opatření (pro potrestání agresorů) – řídí se podle platného školního řádu:

- napomenutí nebo důtka třídního učitele
- důtka ředitele školy
- snížený stupeň chování
- převedení do jiné třídy, popř. jiné školy

5.3.2 Další práce s agresorem (spolupráce s ŠPP)

- jeho náhled na vlastní chování
- motivy jednání
- rodinné prostředí
- v případě potřeby mu zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

5.3.3 Práce s celým třídním kolektivem

- pro nápravu situace ve skupině je třeba pracovat s celým kolektivem, zvláště s těmi, kteří přihlíželi, ale nezasáhli.

5.3.4 další opatření v mimořádných případech

- ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP
- ředitel školy doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v příslušném diagnostickém ústavu
- ředitel školy podá návrh na vzetí do péče příslušný orgán sociálně právní ochrany dítěte

5.4 Adresář organizací (tabulka)

Pedagogicko psychologická poradna	Františkánská 1256	572 551 352
Středisko výchovné péče Help	Zelené náměstí 1292	572 564 520
MUDr. Březíková – dětský psychiatr	Otrokovice	577 922 056
MUDr. Švrčková – dětský psychiatr	Veselí nad Moravou	721 868 999
Sociální odbor	Protzakova 33	572 525 750

5.5 Literatura

- www.minimalizacešikany.cz
- www.sikana.cz
- www.sikana.org
- http://www.detskaprava.cz/nactileti/letaky_sikana.htm
- BENDL, S. : *Prevence a řešení šikany ve škole*. Praha : ISV 2003.
- BENDL, S. : *Školní kázeň. Metody a strategie*. Praha : ISV 2001.
- BENDL, S. : *Školní kázeň v teorii a praxi*. Praha : Triton 2011.
- ČAPEK, R. : *Odměny a tresty ve školní praxi*. Praha : Grada 2008.
- FOJTÍKOVÁ, Z.: *Nebezpečná epidemie*. Cyklus o šikaně s dr. Kolářem, Rodina a škola č. 3-12/2000
- KOLÁŘ, M. : *Bolest šikanování*. Praha: Portál 2001.
- KOLÁŘ, M. : *Skrytý svět šikanování ve školách*. Praha : Portál 1997.
- Metodický materiál vzdělávání pedagogů projektu Minimalizace šikany, Aisis, o.s., Kladno 2012.
- PASCH, M., GARDNER, T. G., LANGEROVÁ, G. M. a kol. : *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Praha : Portál 1998.
- ŠTURMA, J. : *Šikanování a šikanování jako pedagogický problém*. Hradec Králové : LÍP 24, 2001.
- ŘÍČAN, P. : *Agresivita a šikana mezi dětmi*. Praha : Portál 1995.

6. Evaluace

Vyhodnocování programu probíhá průběžně, celkové hodnocení se provádí 1x ročně na konci školního roku. Evaluace je realizována prostřednictvím otevřených diskuzí s dětmi a průběžně i formou dotazníků, které žáci vyplňují v rámci třídnických hodin a hodina zaměřených na práci s klimatem třídy. Na zpětné vazbě se podílí nejen třídní učitelé, ale všichni pedagogičtí pracovníci, kteří v konkrétní třídě vyučují.

V Uherském Hradišti 30. srpna 2024